

інвестування в Україні : стан і перспективи розвитку / О. Я. Сухоребська // Науковий вісник НЛТУ України. - 2010. - Вип. 20.3. - С. 261-264.

4. Череп А. В. Венчурне інвестування - пріоритетний напрям фінансування інноваційної діяльності / А. В. Череп, А. Г. Іванова // Економічний простір. - 2010. - № 37. - С. 84-91.

5. Полінкевич О. М. Джерела фінансування інноваційних процесів на промислових підприємствах / О. М. Полінкевич / Економічний форум. - 2011. - Вип. 3 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_3/47.pdf.

6. Корецька-Гармаш В. О. Характеристика венчурного інвестування на машинобудівних підприємствах / В. О. Корецька-Гармаш // Вісник Хмельницького національного університету. - 2010. - № 4. - Т. 2. - С. 59-62.

7. Венчурне інвестування як спосіб реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу держави / [І. Б. Хома, О. В. Войтків, Г. В. Чепіль, Х. Б. Демчук] // Науковий вісник НЛТУ України. - 2011. - Вип. 21.3. - С. 292-298.

8. Альмераї А. Проблеми венчурного інвестування в Україні / А. Альмераї // Вісник КНТЕУ. - 2009. - № 3. - С. 11-15.

9. Річна аналітика УАІБ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.uaib.com.ua/analituaib/year_analit_uaib.html.

10. Про внесення змін до Закону України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)" : Закон України від 18 грудня 2008 р. № 693-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2009. - № 16. - Ст. 218.

11. Податковий Кодекс України. Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2756-VI // Голос України. - 4 грудня 2010. - №№ 229-230 (4979-4980).

H. Solomina

THE VENTURE FUNDS OF UKRAINE OF AS INVESTMENT INSTITUTE

The dynamics of amount of venture funds, cost of their clean assets, specific gravity in the general amount of institutes of the joint investing and total worth of their clean assets is investigated. The dynamics of structure of assets of venture funds, structures of brief-case of their securities, is analysed on industries of investing, distribution of net asset value on the types of investors. The comparative analysis of profitability of venture funds and alternative objects of investing is conducted. The suggestion in relation to the increase of investment potential of venture funds is worked out.

Key words: *venture fund, clean assets, institute of the joint investing, brief-case, securities, profitability*

© Г. Соломіна

Надійшла до редакції 22.07.2011

УДК 332.146

ОЦІНКА РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

ВІКТОРІЯ ТІСУНОВА,

доктор економічних наук, професор

Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка

У статті визначено відповідність ринкових перетворень в індустріальній області задекларованим положенням; розроблена матриця трансформаційних заходів у межах Луганської області на основі використання сучасних прийомів оцінки й зіставлення ролі різних видів економічної діяльності.

Ключові слова: *область, ринкові перетворення, види економічної діяльності, матриця трансформаційних заходів.*

Постановка проблеми. У державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року зазначається, що нерівномірність регіонального розвитку й рівня життя населення створює передумови для соціальної напруги в суспільстві, загрожує територіальній цілісності країни, стримує динаміку соціально-економічних показників, уповільнює ринкові перетворення та знижує їх ефективність [1]. Головною причиною такого становища у вітчизняній економіці стало перебільшення саморегулюючих можливостей ринкових методів господарювання, що призвело до втрати впливу регіонів на ефективність ви-

користання місцевих ресурсів. Тому дослідження теоретичних і методологічних питань удосконалення механізму ринкових перетворень в економіці області є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням трансформації економіки регіону приділяли увагу багато вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема А. Акмаєв, О. Бурбело, В. Вайсман, В. Захарченко, Б. Кліяненко, Н. Недодаєва, В. Третьяк, А. Чаленко та ін. [2-5]. У дослідженнях учених теоретичні проблеми розглядаються на різних рівнях узагальнення регіональних явищ. Разом із тим, на-

№ 5 (112) липень-серпень 2011 р.

явний досвід в економіці області складно реалізувати без серйозних доопрацювань. До цього часу в проблематиці досліджень ринкових перетворень найбільшу стримуючу дію на трансформаційні процеси для всіх регіонів України має такий недолік, як неопрацьованість інструментарію діагностики економічного стану області.

Метою дослідження є виявлення особливостей господарського комплексу Луганської області та обґрунтування дій з управління трансформаційними процесами в ній.

Виклад основного матеріалу. Специфіка регіонального розвитку економіки визначається набором об'єктивних і суб'єктивних умов. І в першу чергу це стан виробничого потенціалу, наявність перспективних напрямів його розвитку й можливостей залучення необхідних для регіональної трансформації інвестицій. Це дозволяє визначити пріоритетні для регіону галузі й найбільш загальну модель майбутньої економіки регіону.

Ретроспективний аналіз першого (дезадаптаційного) періоду становлення ринкової економіки регіону з 1992 р. до 2001 р. показав, що в результаті інституціональних змін як в Україні в цілому, так і в Луганській області зокрема сформувався недержавний сектор економіки, у якому виробляється більша частина товарної продукції, але приватизація підприємств не сприяла підвищенню ефективності виробництва [2-5].

У результаті аналізу періоду адаптаційного (з 2001 р.) становлення економіки Луганської області встановлено, що в Луганській області динамічно ус-

кладнюється ринкове середовище. Тільки за 8 років (з 2003 до 2010) кількість суб'єктів ЄДРПОУ збільшилась на 18 %. Однак це вдвічі менше, ніж у середньому по державі. За той же період цей показник в Україні становить 34 % [6-8].

Істотно розрізняється також і концентрація підприємств за видами діяльності з урахуванням осіб наявного населення конкретної території. Так, у видобувній промисловості області їх у 2,25 раза більше, ніж в Україні. У той же час у сфері готельно-ресторанного господарства обласний показник перебуває на рівні 42,2 % від загальнодержавного; у сфері нерухомості, оренди та інжинірингу - на рівні 50,6 %; транспорту та зв'язку - на рівні 58,7 %. Усе це свідчить про значну деформацію ринкового середовища, що сформувалося до теперішнього часу в області. Підприємства й організації області мають невисоку стійкість, оскільки коефіцієнт ліквідації (середньорічне співвідношення ліквідованих і знову створених підприємств) становить близько 35 %.

Недоліком економіки Луганської області є низька фінансова ефективність діяльності підприємств. В Україні в 2000-2008 рр. фінансове сальдо від звичайної діяльності до оподаткування було позитивним, а в Луганській області - тільки в 2004-2007 рр. Величина наведеного значення цього показника в Луганській області відстає від загальнодержавного рівня в 3-9 разів у різні роки. Такий же стан і з рентабельністю операційної діяльності в області з 2002 р. до 2007 р., яка була в 3-4 рази нижче, ніж в Україні (табл. 1).

Таблиця 1. - Фінансовий результат (сальдо) від звичайної діяльності до оподаткування, млн грн [6-8]

	2000 р.	2002 р.	2004 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Україна	13034,3	14641,2	44578,4	76253,4	135897,9	8954,2	-42414,7
Луганська область	-430	-665,7	434,6	410,7	1252,3	-1061,7	-4049,9
<i>Фінансовий результат (сальдо з розрахунком на одного жителя грн/особу)</i>							
Україна	263,36	301,9	936,5	1630,04	2920,02	193,6	-924,06
Луганська область	-163,6	-261,4	175,8	171,84	530,63	-453,71	-1760,82
<i>Рентабельність операційної діяльності (%)</i>							
Україна	2,0	4,2	6,4	6,6	6,8	3,9	3,3
Луганська область	-1,1	0,6	1,9	1,6	2,4	0,0	-2,8

У 2008 р. інвестиції в основний капітал України склали близько 24 % валового регіонального продукту (ВРП), а інвестиції в основний капітал Луганської області близько 27 % ВРП [6, с. 22, 165]. Централізоване управління фінансовими ресурсами України не дозволяє місцевій владі проводити ефективну інвестиційну політику. У Луганській області співвідношення інвестицій із держбюджету й місцевого бюджету становить 7:1, в Україні - 1,3:1, тоді як у США співвідношення федеральної допомоги й місцевих джерел фінансування інвестицій становить 1:4, і це стосується капітальних вкладень, що здійснюються на території штатів поза загальнофедеральними програмами. У Німеччині прямі капітальні вкладення з бюджетів земель і громад у 8 разів більше, ніж із федерального бюджету, причому на частку громад припадає 70 % бюджетних прямих інвестицій.

У Стратегії економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2004-

2015 рр. передбачене закріплення щорічних темпів росту інвестицій в основний капітал на рівні 10-12 % [9]. Фактичний стан справ з інвестуванням виявився набагато кращим, оскільки середньорічні темпи приросту інвестицій із 2000 до 2009 року в Україні склали 15 %, а в Луганській області - 23 % [6, с. 165]. Це дозволить уже найближчим часом (за умови збереження сформованих пропорцій) у Луганській області одержати порівнянні обсяги інвестицій на рівні не нижче загальнодержавного.

Луганська область належить до старопромислових регіонів із високим рівнем концентрації промислового виробництва й інерційним промисловим середовищем. Індикатором інерційності промислового середовища є динаміка показника кількості промислових підприємств (розраховуючи на 10000 населення). В Україні цей показник з 2001 р. повільно зростає, у Луганській області його рівень до загальнодержавного з 2003 р. практично стабільний (табл. 2).

Таблиця 2. - Концентрація промислового виробництва [6-8]

	2001 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
<i>Кількість промислових підприємств</i>							
Україна	47348	52336	54558	119181	122781	124634	125303
Луганська область	2019	2068	2059	4607	4768	4860	4797
<i>У перерахуванні на 10 000 осіб</i>							
Україна	9,7	10,9	11,5	25,62	26,54	27,15	27,41
Луганська область	7,8	8,2	8,4	19,52	20,37	21,13	21,04
<i>Рівень Луганської області (у % до загальнодержавного)</i>							
	80,4	75,2	73,0	76,0	76,0	77,0	76,0
<i>Реалізація промислової продукції у фактичних цінах (млрд грн)</i>							
Україна	210,8	289,1	468,6	717,1	917,0	806,3	Н. д.
Луганська область	11,6	20,0	33,3	53,6	72,7	58,2	Н. д.
<i>У перерахуванні на одну особу (тис. грн)</i>							
Україна	4,3	6,0	9,9	15,42	19,82	17,50	Н. д.
Луганська область	4,5	8,0	13,6	22,6	31,02	25,1	Н. д.
<i>Рівень Луганської області (у % до загальнодержавного)</i>							
	104,7	133,3	137,4	146,0	156,0	143,0	

Індикатором рівня концентрації промислового виробництва є показник реалізації промислової продукції, перерахованої на одну особу. За цим показником регіон випереджає загальнодержавний

рівень на 30-50 %, однак за фізичними обсягами промислового виробництва внесок регіону в порівнянні з 1991 р. має тенденції до суттєвого зниження (табл. 3).

Таблиця 3. - Індекси промислової продукції [8-10]

	2001 р.	2003 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
<i>у % до попереднього року</i>						
Україна	114,2	115,8	103,1	107,6	94,8	78,1
Луганська область	130,3	111,8	101,6	116	94,1	80,1

У рамках України Луганська область спеціалізується на видобувній промисловості, обробній промисловості, виробництві коксу та продукції нафтопереробки, хімічної та нафтохімічної продукції, а також на виробництві продукції металургії. Структурні деформації промисловості Луганської області особливо помітні на тлі зіставлення зі структурою промисловості в розвинених країнах і світі в цілому. Так, частка легкої промисловості в регіоні в 18 разів менша, у 3 рази нижча частка харчової промисловості, у 6 разів менша частка машинобудування, зате в 3-4 рази вища частка металургії й металообробки [10; 11].

Таким чином, незважаючи на порівняно високу ефективність регіонального промислового виробництва, його основу формують пріоритетні для 2 і 3 циклів Кондрат'єва виробництва, що втратили свої прогресивні функції. Тому подальша трансформація в промисловості повинна відбуватися в напрямі реструктуризації й модернізації промислового виробництва, підвищенні частки високотехнологічних галузей машинобудування й хімії, подальшого розвитку легкої й харчової промисловості. У галузі промислової політики для регіону актуалізується завдання росту фізичних обсягів промислового виробництва, збільшення ступеня різноманітності промислового середовища.

Проведене дослідження дає підстави для обґрунтування дій з управління трансформаційними процесами в області. На сучасній стадії інформаційного забезпечення економічної діяльності для формування провідного алгоритму складу й послідовності ринкових перетворень у регіоні варто прийняти загальнодержавний Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД). Важливою його перевагою є іманентне використання західноєвропейської практики класифікації секторів економічної діяльності, що забезпечує безпосереднє застосування в Україні досвіду ринкових перетворень у розвинених країнах.

Розроблена з урахуванням зазначеного принципу матриця ринкових перетворень для умов Луганської області представлена на рис. 1.

Матриця організаційних заходів розроблена для місцевих органів, вона дозволить визначити черговість уживання тих або інших заходів для різних видів економічної діяльності. Виявилося, що з 16 видів економічної діяльності тільки в переробній промисловості лібералізація, інституціональні перетворення й удосконалення реального сектора економіки одночасно мають першорядний характер ринкових перетворень. Тому по всій горизонталі "переробна промисловість" розташовані однакові індикатори першої терміновості. Другий вид економічної діяльності, який заслуговує на виведення на другий рівень терміновості - це будівництво й надання комунальних та індивідуальних послуг. І третій вид діяльності, згідно з цією матрицею - це операції з нерухомим майном.

Для видобувної промисловості, забезпечення фінансової стабільності, економічного зростання переважне значення мають договірні відносини, які дозволять місцевим органам забезпечити випуск тієї продукції, яка найбільш гостро необхідна з точки зору інтересів регіону, а також відносини власності, оскільки права області в користуванні матеріально-сировинними ресурсами істотно обмежені на користь центру. У сільському господарстві з десяти представлених на рисунку 1 форм ринкових перетворень п'ять мають першорядну терміновість. Таким чином, у цій життєво важливій галузі в першу чергу мають бути перетворені відносини власності, забезпечена фінансова стабільність й економічне зростання.

Незважаючи на те, що аналіз ілюструє різний рівень суспільної діяльності, а саме: матеріальне виробництво, надання послуг, виконання робіт, крім того, державне управління, освіта, охорона здоров'я та ін., - необхідний комплексний підхід для цих видів

Види економічної діяльності	Секція згідно з КВЕД	Форми ринкових трансформацій									
		Лібералізація			Інституціональні перетворення				Перетворення реального сектора економіки		
		Свобода дій	Конкуренція	Договірні відносини	Відносини власності	Суб'єкти ринку	Регламентация господарської діяльності	Створення нових інститутів	Реструктуризація видів економічної діяльності	Фінансова стабільність	Економічний ріст
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	A	▲	▲	●	●	●	▲	▲	▲	●	●
Рибальство, рибництво	B	▲	▲	●	●	●	▲	▲	▲	●	●
Видобувна промисловість	C	▲	▲	●	▲	▲	▲	▲	▲	●	●
Переробна промисловість	D	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	E	▲	▲	●	●	▲	●	▲	▲	●	●
Будівництво	F	●	▲	●	●	●	●	▲	▲	●	●
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	G	●	●	▲	▲	●	●	▲	▲	●	●
Діяльність готелів та ресторанів	H	●	▲	▲	▲	●	▲	▲	▲	●	●
Діяльність транспорту та зв'язку	I	●	■	▲	■	●	●	▲	▲	●	●
Фінансова діяльність	J	■	●	●	●	●	●	▲	▲	●	●
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	K	■	●	●	●	●	●	▲	▲	●	●
Державне управління	L	▲	▲	●	●	▲	●	▲	●	●	●
Освіта	M	▲	▲	▲	▲	▲	●	▲	▲	●	▲
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	N	▲	▲	▲	▲	▲	●	▲	▲	●	▲
Надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту	O	●	●	●	▲	▲	●	●	▲	●	●
Діяльність домашніх господарств	P	●	▲	▲	●	●	▲	▲	▲	●	●

● 1 терміновість   ■ 2 терміновість   ▲ 3 терміновість   ▲ 4 терміновість

Рис. 1. Матриця ринкових перетворень в економіці регіону (умови Луганської області).

економічної діяльності згідно з черговістю, представленою на рис. 1.

Висновки

Результати аналізу економічних показників по Луганській області за 1991-2010 рр., свідчать, з одного боку, про значне просування господарського комплексу по шляху ринкових перетворень і наявність усіх ознак ринкового середовища в регіоні, з іншого - про велику мінливість результатів ринкового господарювання залежно від існуючих інституцій і професіоналізму всіх учасників ринку.

Підвищення ефективності ринкових перетворень в економіці регіону можливе шляхом застосування інноваційних моделей і методів, що зумовило розробку матриці трансформаційних заходів. Виявлено, що необхідною вимогою до методів діагностики економіки регіону стає визначення алгоритмів, що відображають істотні зв'язки між добробутом населення й використанням місцевих ресурсів. У той же час установлено, що компетенція регіонів у цій сфері вельми обмежена, відповідні рішення Кабінету Міністрів України, зокрема, з використання мінерально-сировинних ресурсів повинні враховувати регіональну стратегію розвитку.

№ 5 (112) липень-серпень 2011 р.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 р. № 1001 // Нормативні акти України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1096.997.0>.
2. Трансформация экономической системы Украины : проблемы и решения / [Клиняненко Б. Т., Акмаев А. И., Чаленко А. Ю., Третьяк В. В. и др.]. - Луганск : ЛФ ИЭПИ НАН Украины, ДГМИ, 2004. - 187 с.
3. Захарченко В. Современная региональная экономика : [монография] / В. Захарченко, В. Вайсман, Е. Молина. - Одесса : Наука и техника, 2004. - 160 с.
4. Схема-прогноз розвитку і розміщення продуктивних сил Луганської області на період до 2015 року. - К. : РВПС України НАН України, 2005. - 128 с.
5. Бурбело О. А. Преобразование отношений собственности в Украине : [монография] / О. А. Бурбело, В. Н. Тисунова, Н. Л. Недодаева ; МВД Украины, Луганский ин-т внутренних дел. - Луганск : РИО ЛИВД МВД Украины, 1998. - 162 с.
6. Статистичний збірник "Регіони України" 2010 / Держав-

ний комітет статистики України ; [за ред. О. Г. Осауленка]. - К., 2010. - Ч. 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Статистичний збірник "Регіони України" 2009 / Державний комітет статистики України ; [за ред. О. Г. Осауленка]. - К., 2010. - Ч. 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Статистичний щорічник України 2007 / Державний комітет статистики України ; [за ред. О. Г. Осауленка]. - К., 2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Про Стратегію економічного та соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" на 2004-2015 роки : Указ Президента України від 28.04.2004 р. № 493/2004 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 18. - Ст. 1278.

10. Кваснюк Б. Структурная перестройка экономики и ее ресурсы / Б. Кваснюк // Вопросы экономики. - 2003. - № 11. - С. 19-26.

11. Пабат А. Стратегический менеджмент конкурентоспособности национальной экономики в перспективе евроинтеграции / А. Пабат, С. Хаминич // Экономист. - 2005. - № 12. - С. 59-61.

V. Tisunova

EVALUATING OF MARKET TRANSFORMATIONS IS TO ECONOMY OF THE LUGANSK AREA

In the article accordance of market transformations to the industrial area to the declared rule are definite; the matrix of transformation measures in the boundaries of the Lugansk area on the basis of the use of modern methods of evaluating and comparing the role types of economic activity are is developed.

Key words: area, market transformations, types of economic activity, matrix of transformation measures.

© В. Тісунова

Надійшла до редакції 14.07.2011

УДК: 330.342:338.242

КОНЦЕПЦІЯ АКТИВІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ЧИННИКА В СУЧАСНОМУ КОРПОРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

ВАРВАРА ЧЕРНОВА,

асистент Донецького національного технічного університету

У статті запропоновано сучасну концепцію активізації людського чинника в процесі розвитку корпоративних відносин в Україні. Зроблено висновок щодо розширення меж участі людини в економічному управлінні.

Ключові слова: людський чинник, корпоратизація, корпорація, трудові ресурси, персонал, інтереси, корпоративне управління.

Постановка проблеми. Ринкові перетворення в Україні супроводжуються принциповими інституційними трансформаціями в економіці. Однією з форм прояву цього процесу є розвиток корпоративного сектора, що відповідає ключовій тенденції динаміки світової економіки. Так, якщо на початку ХХ століття в структурі підприємств Сполучених Штатів Америки корпорації склали 23,6 %, у середині століття - 26,2 %, у 70-х роках - 78,4 %, то наприкінці ХХ століття їхня частка в інституціональній

структурі підприємств й організацій країни становила понад 80 %, а частка корпорацій у ВВП сягнула позначки майже 90 % [1, с. 86].

Щодо економіки сучасної України, то в інституціональній структурі її підприємств та організацій функціонують 424,8 тис. корпоративних утворень, що становить 37,5 % загальної кількості суб'єктів економічної діяльності, а частка корпоративного сектора в обсязі ВВП дорівнює 75 % [2, с. 88-89].

У системі стратегічних напрямів соціально-еко-

№ 5 (112) липень-серпень 2011 р.